

ITHURRIAN

de

G. IRATZEDER

M. L. Ladauce

Colistin

Guillamandeguy

M. Laha

C. Prigorry

M. P. Lacana

Rebours

Couderc

Russier

C. Ahmanson

M. J. Jaureguiberry

Chotro

M. Laha

L. Passicot

Mouquiat

Usterens

Delphine

Traduit par G. Iratzedu

Sturrian

Bi zathitan

Le 9 avril 1929

à St Jean de Luz

Lehen zathian agertzendie:

Andere Gañaurra   Itchekandre aberatsa

Pantchikra   Langile baten emagtea

Kattalin   Langile baten emagtea

Kochepa   Itche aberatsko nechkatoa

Maritchu   Kattalinin alaba

yaneta   Pantchikaren alaba

Bigarren zathian agertzendie:

astiko andere Gañaurra, Pantchikra, Kattalin
Kochepa.

Katicha - Andere Gañaurraren nechkatoa

Loerecha, klara - Bi atcho beltze jaunziak

Andere Brantcha Marichiki - Ama alaba
aphainduak

Sepe - Kazeta salgailea

Lehen gathia

Ager tohia

Yendi ondoho ithurri bat
Arkaitz farte bati ura saris pegarrak
bethetzeko

1854

I

Kat. Jegarra buruan, ur keta heldu da.
 Ethurri hau ez balitz, ez dakit nola bige
 behar ginenen Hametza saltsa, berriketa
 eta ichtorio sortzen den tobia da hauche.
 Uraren estakuruan jegarra buruan hartuak
 haizokio lagun guziak hurat ethortzen gure
 nuz nahi gure kalaka eta nahigabean
 elgarechin churiterat. Gaur ez da ni hor
 ageri; hau bitchiberid! Bakarrak othe naiz!

Kampurat begia

Ez alainan; hantchet heldu zait hau-
 zoko Santchika. Irai ere ekarriko du
 hurek saltsa baten geia.

Pan. Igun on, Kattalin!

Kat. Bai hiri ere. Gaur goiz habil, neska!

Pan. Ili goizago ethorri haiz.

Kat. Ez nikan!! etchean gauz handirik egiteko,
 eta jegarraren aitahian hemen zerbeit
 ichtorio jakiterat ethorri naun.

Kat. zer berri duin?

Pan. Ez dakin?

Kat. zer bada?

Pant. Zi zer ichtorioak! zer ichtorioak
aditzen diren egungo egunear!

Kat. Ervan ba laster.

Pan. Begarra ur ondvan utzirik
Glik eta nek, Larrazpikoak ikusiz, ongi
lize direla, ez giniñan dudatuko.

Kat. Bai, neska, hainbestze espanta egite
othe sine? zer gertatzen da?

Pan. Harrituko haiz, neska. Ato arroltze
bat freite nahi baizuten, haizoko
gazenerat joan behar izan omen zinen
padera baten bila.

Kat. Disus! Larrazpikoak hortaratualk?

Pan. Gan den egunear berritz, zango batean
galperdi urdina eta bertzean beltza
joan omen zuzen Mari goizeko mezarat

Kat. Non ditun orai ^{hekieen} espantue eta patchada.

Pan. Glik ez sun senuk jakin?

Kat. Nik ez, neska, senuk ez!

Pan. Ez othe sun beraz aditu Errotako
Mañana Oheore ezkontzen dela?

Kat. Ohekin? Dika ergel haren ondutik
Salilan, gizon choro huri nor othe sun?

Etchez etche, ichtorio kondan berge bat
eros eta biga sal, gezurra eta jasoia
dariola ibiliko den?

Pan. Guichoa, ez dakin zer den senhar
baten hatzea!

Kat. Ez segurki.

Pan. Irailko gazteak holakoak ditun: eskuko
choria utz, airekoaren menturan!

Kat. Glik erran... ba othe dakin Uchettipuko
andere Gañaurra egun hautan ez dela
nihun agertzen!

Pan. Glala sun eta!

Kat. zerbeit gertatu othe gais?

Pan. Bazuken, neska, bazuken! egun hau-
tan ikhusten ez denaz geroz. Iri denetz
beberen?

II

Lehengoak eta Maritchue.

Maritchue (Lasterka sartzen da)
Ama, Ama.

Kat zer duzu haurra ?

Mar. Gatuak, supaztereko etxea jorik, maikrolak
eta... ichuri situ!

Kat Itazter ?

Mar. Sua hil!

Kat Haurra goazen goazen laster etcherat,
bergenaz nere senharrak helen nau...

Kattalin jegarra buruan harturik, Maritchurekin ba.

Pan. Nbi neska gero arte!

Jendeari

Horra nun ban, zer nahi nahaskeri
erranik! zi?? zin zinez ez dut nere
senboran emanteki haur bezein kalakaririk

9i!?

*Il me semble que les "Copshurtari" disent écried: dohan, dohaki, doha-
la... etc...*

ikusi! Bergeen etchetako gauzen artha-
tzen, ez liteke behinere unha! gatuak
etxea bota diola eta baboa! Sukaldean
egon balitz, etzion botako, ez! Baiman,
sukaldean egon baino, Kalak, ^{foruguai sajer 3?} kalak
itchtorio michterio kondatzen nahiago
baitu egon!

Ah! bat icheldu eta
eta andere gañaurra gaichoa! glain
emazteki ona eta chintchoa zer gaitz othe da?
plutôt: "zintzoa".

III

Pantchika eta Kochepa
Koch. Bitchar batekin ur beta heldu da
yainkoak Saizula egun on!

Pan. Bai, zuri ere
(yendeari) Ah! zer choria den hau ere!
Ur beta heldu zare, naski?

Koch. Bai que etcheko alabak chokolotaren
hartzeko ur freskoa behar, onen du.

Pan. Erroazu eta... zuek abitu othe sizer andere
 gainaurra nola eri dagon? eri daquela?
 Koch. ~~Uk~~ ~~deux~~ ~~deux~~ ~~deux~~! ^{eta} ez zer gertatzen da, baa?

Pan. Egun hoitan erichko Sela, erran Sute.

Koch. Uk ~~deux~~ ~~deux~~ ez nahien zgia erran, atzo,
 ikusi Sute jaun Augustin medikua, Karrika
 hartan barna iragaiten!...

Pan. ~~Horra~~ ^{la} bada, arras gaitzki izan behar da.

Koch. Ba eta orai gogoratzen zait, andere
 gainarraren nekatua ^{oui, il veut me avec supposition ca l'aura} ^{pas} ^{casque!} magasinatik
 chirio batzuekin atherarik, lasterka
 etchean sartzen ikhusi Sute.

Pan. Sulfonia ibo holako gaitz bat ez bada
 bildu!

Koch. Ez liteke harritzeko. Galako denbora txarrak
 Egin Sute eta, egun hartan.

Pan. Alizakoa hartu othe Sute bada?

"othe" et "bada" se rechargent inutilement.

Koch. Irraz, hortako zituen beheren
neekhatoki, chioi horiek ?

Pan. Ai! yesus, yesus! zer den haatik bizia!
Batuek hiltzerat ari, bertzeak ezkontzerat...

Koch. Ezkontzerat? Nor?

Pan. Ez othe duzu jakin zerrotako Mañana
ezkontzen dela?

+ Koch. Nik ez. Ab! Zerrotako Mañana ezkontzen!
Norekin ba?

Pan

zelako iraut muthil zahar traste?
horekin, emagtehia!

Koch.

Ez balinba!

Pan

Ita ganden egunean biak, besoz - beso
eta "bratzi bratze" ibili omen dire, Ponri-
banchko merkaturan.

*Et mot va être en sou-
letin. Mais ne « horeck » j'aurais
préféré « traste »*

Koch. Muttura garbitzen oraino ez ikasi, eta berehala ezkontzeko "prunto"

San. Algeari gatza ematen ikhasi baino lehen, hasten dire oraino neskatchak ezkontzeaz aiphatzen.

IV

Pantchika - Kochepa - yaneta.

yan. ^{2. ghoti.} Rozthe sugu etcherat jo^{iterik} pentsatzen, ama?

San. Uraintchet ethovria naiz, haurra; banoa berehala....

yan. Nun da aitaren gosaria? gortziek jo sute eta oraino sua piztekoa da.

San. Glala da eta; ez zitzaitan batere gogoratzen.

yan. Onean sugu aita: sorginika ari da,

Pan. Bera ostaturtik ezin atheratuz Sagonean
haren beka ez othe Sugu maiz egon behar
guk?

yan. Bainan, ama goazen laster etcherat!

Pan. Bai haurra, heldu nauru pegarra buruan
hartunik) Gero arte Kochepea!

Koch. Bakarririk
gero arte bai!
genteari

Hori, hori, egiagho sorgina! Balaki bazter-
retan nola aipatua den bera, alferra
ez bertzea!

V

Kochepea - Kattalin

Kat. Pegarnaren bethetzerat itzulyten da
zu ere hemen Kochepea!

Koch. Bai, piteharra bethe-ta etcherat abian!

Kat. Ez sakizu moren pertse berri pollitaki

saldu sauzkidaten?

Koch. Niun?

Kat. Hortchet karrikan. Za? asma morenak diren

Koch. Matchinenak?

Kat. Ez!

Koch. Larramendjenak?

Kat. Ez eta.

Koch. Worenak ba?

Kat. Zelaiko donaut donato zaharrari, Errotako
Mañana bere andegaiak egin diozkanak!

Koch. Baia? aspaldi huntan ez ginen holako
rubi ikhisi. Alor, alor! urthea bade ba naski.

Kat. Ez zare orhozen duela hiru ilhabete

zer pertsu izigarriak egin zituen Gurdone-
ko muthilak?

Koch Bai, bai, orhoit naiz: zafatainaren alabari
Bainan zer gerthate zaiote oraike hokieri?
Hasarretu othe sire?

Kat Bai, etginakien?

Koch Nik ez. Eta hoin laster agert^e arazi Site?

Kat Bai. Ithusiho ditutze orai pertsu aipha-
garriak. Nahiko irria eginen duzu!
Syntasce -

Airea +

Antton eta Maria etahi nintuzke eman zembait pertsu berri
eto Damagazte Urteko herriko finde guziari
etor zehaitan ondotik maiz ibiltzenari;
bitarek urrun baitut fitechko igori!
2. Anota.

Work ez du ba ikhusi jaun horren zorroa
Bas-whezhko gatea zingilikhan oia,
Bafadako pifatur bere zigarroa
Work ez du ezagutzen Zelaiho jauntoa?

Ameriketan, omen, ari zen sos beltzen
 flemen ari da orai superki^A gizenzen.
 fendeak ez dirade geihago flemitzen, *estruera garbi!!*
 herriak ez diela herrian lobitzen.

A Ah! qu'on aime
 ce terme tiré du fran-
 çais, dans le pays de
 ce ¹° Estuera garbi!!
 Il se voit si simple de
 dire en basque pur
 « edertsi »!!

Harek ber berak egin balentria asko
 Baditu guziari bethi kondatzeko
 Holako gizon bati pertsonak zor zaizko:
 Huna ba nun dituen, orai, fresho fresho!!?

Ba omen nere charmek!! choratu zintuzten;
 Inaut jauna zurek hotzike naute uzten
 zure azken diruak ni ganek joan diton;
 zure muztatchak!! ez daut bihurtua joaten.

Iran zautan Inautek: "Ei nere maitea!
 Nere aingeruinoa! zato nere gara"
 - "Irak, hurbil hakit ba bihotzeko jauna
 Dur dinto hae sartzeko zorro hortan barna!"

Koch. Kat (irri Karakalaz)
 O, o, o zer Kopeta!

Koch
 zer pertseu pollitak!

Kat Zigarriak!

Koch. Eta kanta Sitagun zenbeit Kopla!

Kat go! ..... airearen gainean.

zenbeit Kopla Kantatzen dituzte

Koch Kanaut ere etxairi ichilik egonen!

Kat Ez dut uste. Eta arragoimekin, berchala
 nahiko dio ihardetsi.

Koch. Eta beharho. zer bada neekra horri
 nahi duen guzia erraiten utz? Ez
 niki segurik ez nezake utz!

Kat. Ausarta! zer pertseuak emateko!

Koch. Eta Karrikan saltzeko!

Kat. Bera saindu bat baltz bezala!

Koch. Zitzila! elze bat egundaino hautsi ez
bale bezala berak?

Kat

+ elze bat? wola hauts lezake? Ez du eta
behinere holako tresnik erabili? Tolhea,
bai, hori bai eta apurñatik.

Koch

alferra!

Kat. zikhina!

Koch. Nagia! Serastea! Festa!

Kat. Mosteko kalipe eskasean, behatzak zehe
bat luze ibiltzen ditu.

Koch. Eta gainerat chiminea baino beltzagoak!

Kat. Phu! zikhin!

Koch Arpegia berritz zakarrez bethea.

Kat Ur huntarat jiten Sa ba, aski maiz!

Koch Soinekoak urinez Sistirantak.

Kat Lizka Sariotela.

Koch. Eta usaina?

Kat Eta norik jertsuak eman behar izant
bezalako gizon maite gisako bati!
Ausart zehina.

Koch.

Etz ditugu aditzeko guziak oraino aditu!

Kat Bertzentzat badi bai horrek zer erran
ausarki. por un quoci ragen??

Koch. Eta nun Kausi hura baino saltoero
handiagorik.

Kat Irrazu berritz!

Koch. Arrazu, emazte ~~ki~~ ^{ki} datzut pertsu horiek, etxean
deskantsuan irakurtzeko.

Kat. Ori... bainan ez zatgula gal... aitu?

Koch. Disurs! ez nuke nahi. Kattalinek Kocheperi
ematen diozka pertsuak - zarpan gordetzen ditu.

po urquoi rayer ca??
Kat. Eta orai gogoratzen batzait, bazinakien
zuek karrikako andere Ganaurra erizela?
Andere Ganaurra polkit-polkiti sartzen eta
zerbeitan gibelean jarririk, itxuriko emazteki
honen saltsa guzian entzuten dago.

Koch. Bai pulmonia zuela erran dute.

Kat. Hambertzetaraino!

Koch. Olijakoa ere eman diozkatela entzun dut.

Kat. Andere Ganaurra gaichoa! Sekulan eritasun
bat ez diozu ezagutu eta orai zahartzera-
hoan zer behar zuen bileru!

Koch. Bai, bai segurki!

Kat. Elizakoak eman badiogkate ez da
^{procurari ??} gora izan behar!

Koch. Glau mundua! Egun zerbeit bat,
 bihar deuskeg!

Kat. Zer nahi duzu...? Urena!

Koch. Jainkoak ez badu mirakiulu bat egiten!

Kat. Glori da.

Koch. Ez du behinere andere gañaurraki
 erran bite handireki eman mundu
 huntan

Kat. Birazu halere denbora batez.....

Koch. Zer nahi duzu! zerbeit izaiten
 duzu guziek ^{procurari auzo??} mundu huntan
 eta izaiten ez baduzu ere norbeit

agertzen da bethi, sirenak ez jo ez sirenak
errateko eta sortzeko...

Kat. Hala da bai, kalakari frango sire
bazterretan.'

Hoch. Irrazu berutz!'

pourquoi ruse??
Kat. Nik ez sabit batuek beren lanak
noiz egiten dituzten. Guk bethi zer
nahi lan batuegu egiteko, ez dugu
istant bat galtzekorik!

Hoch. Bai, bai, lana bethi numbeitik sortzen da

Kat. zer ez da etche batean egiteko.'

Hoch. Bai ijigarri da!

Kat. Gu baino abilaqoak babilire numbeit!
Nik segurik hemen ^{egon} nahi banu ere
ez nuke minuta bat... Bethi lanak
lehertea! Andere gañaurra gaichoa!
Rezin ahantzi zait!

Koch Ez eta nire ere!

Kat Iragez eta, orai gogoratzen bantzait
egun goizean argi ezkilarekin latsan,
hil ezkila jo dutela iduri zait...

Koch. Andere Gañaurraren agonia" othe zentaz?

Kat Ez da duzariki.

Koch. Gaicho emaztekoa!

Kat Remazteki gaichoa.

Koch. Gaunak duela bere lorian.

VI
Lehengorak eta Santchikra

Pan. Hemen zaizte oraino?

Kat Gaicho andere Gañaurra!

Pan zer suzue?

Kat goan da, gaichoa!

Pan goan? norat ba?

Koch. Kat Bertze mundurat!

Pan. Li, ez nahi!

Kat Bai, neska pulmonari gogor batek
harrapaturik, elizakoak hartu eta,
hil dela erran sine.

Pan. Bai eta egun goizean ikhusi sinat
karrika nausian barna, enterramendu
bat iragaiten.

Kat Ez da duarik, andere ganaurarena.

Koch. Beraz, gaur etorri sute! eta guk leusik
jakin gabe.

San ~~Kat~~ Ikaragarri da! zer garen bada!

Kat norke sinets legake duela bi egun
hain azkar, hain listo zabilana
gaur burpean sagola?

Bide baxterretik andere Gañaurra agertzen da
han eta ikustean, beldurrez ikhare balbaran
hasten dire.

VII

Lehengoak eta andere Gañaurra

And. G. yaun goitxoak egun on bat baitzuela!

Hiruak Ai! Andre Sena Maria! zerutako
Erregina!

And. G. Ez n^uaque ezagutzen ebo zer?

Hiruak Bai, bai, hura bera iduri du.

And. G. Nor nintzela uste zintzen ba?

Flirnak (bat bertzeari)
Arima herratu bat!?!.

And. G. Bai, zoroak, bertze mundutik airez aire
ethorria.

Pan. Bainan zer da hau? Gothe zinen hil,

And. G. Ni hil? Nork errana? Zuen mihi
zikhinak! Harrikan jakinik, zuek
ithorri huntan asmatu ichtorioen
entzuterat ethorri naiz. Hitz-untzi
ikaragarriak, zer uste dugue ba?
Kontzun ditut horko bibe bazterretik
neretgat fentsatu eta erran ditutguen
nahaskeri eta gezur guziak or

Kat. Bainan, andre, zu hil zinela erran
[zantaten]

Koch. Veri ere, andre.

Pan. Veri ere bai, andre

Amo. G.

Lanur

Gezurra! zuek hiruak sortu ditutque
 ichtorio horiek. zuek eritu eta
 elijakoa eman eta lurperatu naze^u
~~ne~~onek y banitu entzun, ez nuen
 sinhetsiko hanbertgetarainoko mihi
 luze eta zorrotza zinetela. Jorgin,
 alfer, kalakari eztenak. goazte
 hemendik zuen etchetarat, hango
 zoko eta bazterrek garbi aldi baten
 beharra baitukete

Flets

Bigarren gathia

Karrika bateko eskuin aldean Andere
Gañaurraren etche sartzea.
Hastapenetik beltzez jauntzerikako
bi emazteki andere Gañaurraren
etchean sartzen ikhusten dire

I

kattalin eta Santchika

Pan. Egia da, hala da, bainan ez ditake...
Ai, burua nere burua choratzerat
Swakit... zer gertatzen zait ordean neri
egun? zer da ba litchikeri hori?
Egia othe da Andere Gañaurra hil dela,
Bainan, bainan ez othe Suge gure
begiez ikusi? Ametsetan othe nagoni?
Nun ez den Galtzagorriren lana!
Hauche Sae? litchikeri gohara! Herri
guzian zabandu da andere Gañaurraren
hil berria eta egungo kazetak ere hil

Sela siote paper hoick siotelakoan gerbeit...
baditake!

Kat. Igun on, Santchika, goiz habel Karrika
albe.

Dan. Bai, neska, etzakinat zer gerthatzen
zaitan

Kat. zer dutan ba?

Dan. zer dutan? Hiri ez othe gain gogoratzen
atzo ithurrian ginaubenean zer erran
gineen?

Kat. Ez naun ba orhitekko!

Dan. Eta andere gaurra hil zela eta etzela
nola abite giniñan.

Kat. gendearen berriketak. Lanik ez dutenen
et ichtorioak.

Pan. Bai, bainan, andere gañaurra zinez eta
egiazki hil onen sun.

Kat. Noiz ba?

Pan. Itzakinat noiz, bainan, kazetek ere eharri
sine haren hil berria, eta....

Kat. Bainan ez othe giniñan gube andere
gañaurra atzo ikusi?

Pan. Neri ere iduritzen gaitan, bainan....

Kat. Amets egin othe sinagu bada?

X Pan. Horiche buruⁿate zetzaitanan neri ere.

X Kat. Bazuken, bazuken!

X Pan. Beha nola ethortzen den gendea,
andere gañaurraren etcherat!

Kat. Ba, badin zerbait! Banian, neska,

banian etcherat

Pan. Bai eta ni ere.

Biak goin bere alde atheratzen direnean
satzen sire klara eta loerecha mantalinarekin.

II

Klara - loerecha

Kl. Bai loerecha... goizean saltegia idelki
orduko, erosi dut egungo kazeta eta
hor andere gaureraren hil berria
ikusi dutanean, harritu naiz...

marche

Pan. Ber. Gaioha! Idel ere egun arte deusik
ez nakin.

marche Kl. Bet betan jin gaito, ez da sudariki.

Pan. Ber. Zer izigarrikeria!

Kl. Deusik ez gare, loerecha! Gaur
zerbeit garelako uste eta bilar deusik ez!

Marcha
Coer. Hare liguia!

Kl. Bigi tritea!

pausa
Coer. Eta andere gañaurra nekkatoarekin
bakarrik bihi zen beraz?

Kl. Bai eta biak elgar ongi aditzen!

Marcha
Coer. zer gaitz izan du?

Kl. Ez diot nihori sentsik aditu!

Coer. Gaichoak ez du jendea ainitz ^{min} ~~mintz~~garazi.

Kl. Ez, hori, ez da zenbeit bezala kalakara
izan

Coer. Giala da. Sar gaiten haren etchean.

Kl. Bai, goazen, goazen, arimarentzat arrosa
riotto baten errateko.

III

Pepe

Kazeta multcho bat besopen-oihuka

(Argizgarri-kazeta baten izena)

Ez dut aspaldi hontan hainbertze Kazeta
saldu! Hau duh maika, hau! Arra-
mazka kendu saukitet eskuetariki
Kazeta guziak. Gizona! hau duh
errabia egun. Batek sistu bertzeak
oihu.... Behinere erosten ez dutenek
ere, erosi saukitet gaur. Bai eta
irakurtzen ez dakitenek ere. Rozagutzen
baitituk niri: Kazeta pekoz gora
harturik, tipula baino seriozago ari
dine eta irakurtzen! Kazetek gezurra
eta ichtorio baijiki ekartzen ez
dutelak, bainan halere, Kazeta erosi
behar....

Gaur bezala, andere Gañaurra
hil dela, eta ez dela, eta denak galteka...
Bijkritartean ez othe da andere Gañaurra

hil berri hau gezur bat baijok? Uik
 egun goizean lideberritek barna joaten
 andere hori ez dutan ikhusi nago.....
 Ez Sakit, baliteke ezetz, bainan.....
 (Kamporat begira)

Pi eta zer ari naiz hemen?
 (C oihuka)

Orai guti gelditzen zangrit saltzeko

Worbeitok (Kampotok) Eep!

Pepe (C oihuka) Gizona! goazen hemendik

IV

Katicha - Pepe

Katicha atheratzen da etxetik ordi beztirik,
 zango batean galtzerdi beltza eta bertzean bat~~ker~~
 gabe, harro harro eta nigarrez.

Katicha Bainan nere itchehandreari zer ge
 thate othe zait? zeruetako gaink
 yanna! Andre dena hari maite na
 Bainan, bainan impossible? Sa: Egun
 ezin izana?
 ez ditakene?

goizean etcheandrea chokolata hartu
eta biziki ontsa atteratu da etchetik
gezur bat izan behar da! hala lalitz
beberen!

(Glan harat Sabila)

Glan lana! nusat jo behar othe dut?

Pepe

Kat bokazu bat

Pepeh ematen^{du} eta katichak zenbeit jain
izultzen^{ditu}, bat urratzen, beritiz izultzen hasten da.

Al hemen janan da; ez; a! hemen
(urakurri-ta)

Ikharagarri da! Hil dela dio hunka,
nere etcheandrea hil dela. Baman
banoa, banoa, ez dut sinhesten ahak
(Peperi)

Ez duzu Andere gañaurra ikusi.

Pepe Hil den andre hori?

Katicha Bai --- Bainan segur zare hil dela??

Sepe Niki Sakita?

Kati zeruko yam onay zer eginen dut niki?
 (Naher eskuin da eta azkenean kazeta utzi badira)

Sepe Kazeta horiek bazterrak nahasten dituzte.
 Andere Gañaurraren nechkatua norke
 ikhusi du egunbaino Kazeta bat
 irakurtzen? Gaichoa! Curua galtzen du.
 Horra nun idan beraz bere etchekandue
 hilaren ondotik; ez baita herri hau Lombrak
 eko Parise lezein zabal... egiak laste
 argituko du!

V

Klara eta Cerecha

(Andere Gañaurraren etchetik atherarik)

Kl. Hare bitchikeria

Cer. Bitchikeri gohorra!

panse kl Bekhatoak ere guk erran arte Seusik
etzakien.

Loer. Zalapartaka gandoa guk erran diogunean.

kl Hazetek Siotena Sa; egia bada!

Loer. Agian gezurra Sa!

kl Agian ba!

Loer. ^{Hoobe?} Amen, segurki.

C. Tolheketan ariz badoatzi; buruz buru egiten
Sute, andere Frantcha eta Marichiki, bere alabach.

VI

Lehengoak andere Frantcha eta Marichiki
Briak motaren arabera jauntziak - Barchata
erretan - Arpegia, zpainak eta legi zpalak
tintatuak - Andere ganauraren etcherat bere
nahigabearen agertzerat helidu sine

And. Er. Klara eta leerechari

"Bonjour mesdames"

KL Bai gueri ere

Eer. Rogun on!

And Er Hemen bizi zen, naski, andere Ganaurra zena?

KL Bai lehenbiziko etchean. Horteik heldu gare gu ere.

Eer. Bainan ez da nikor etchean.

Mari. "Vraiment"

KL Stechkatza etcheandrearen heriotza jakin ordurko, Senak utzirik burua galdurik karrikarat athera da.

Hola atheratuko

Mari. "O quelle est ordinaire" ???!!!

Eer. Guichoa, zer eginen zuen ba?

And. F. Hola hil ba beraz andere Gañaurra

Kl. Bai, bai, gaichoa

And. F. Gainerat goazi:

Loer. Baihizuzun bezala, andere, gero arte.

Kl. Hikus arte

Mar. Bai "à tout à l'heure."

VII

Leerecha - Klara

Andere Frantcha eta Marichiki andere Gañaur-
raren etchean sartzen direnean, Klara eta
Leerecha gibeltek begira egoten dire.

Kl. Hikusuzuz ama alaba horkien ergot
keria?

Loer. Bai, Klara, ez ditut ba ikusi! Hauk
jende litchiak!

Hl. Bitchiak? ahalegaleak, Sesohoragarriak

Coer. Alaba bezein choro iduri du, ama sorgin horrek.

Hl. Bai, ez du sei haurren ama iduri!

Coer. Ez, Klara, ez segurki.

Hl. Gholako ama batek, bere haurrak nola altcha setzazke?

Coer. Ez setzazke ongi altcha, ez setzazke, Klara maitea.

Hl. Ikhusten Sirenak berriy ere ikhushko Sire bazterretan.

Coer. Irrazu berriy!

Hl. Gholak ibiltzeko ere ez ahalketzea, bada zerbeit!

ber eta bethi bertzen gurez tufatzen kalak,
kalak ariko dire

Kl Ez dute eta bertzerik egiteko!

ber. Eta ikusi duzu zenbatetaraino tin-
tatea zen alaba.

Kl Alaba? Eta ama? ama ^hsoakabea!
Biek espainak gorri gorriak zituzten;
Bisai guzia sekulako zikinkeria bethea!

ber. Gola karrikarat athera...

Kl Eta andere gañaurraren etcherat
joatea ausartatu!

ber. Rragu beritz!... Andere gañaurra
gaichoa ezin ahantzi zait!

Kl Ez eta niri ere!

ber. Goazen, goazen etchalderat.

Kl. Goazen ba, abia zuten, beecha.
 Zomeki emeki ~~tutehu mutchu~~ kaatheratzen sire

VIII

Andere Franitcha Marichiki:

And. Fr. zer? oraino hemen ziren atso traste horiek,

Mar. Arrazue berritz! ama. C'est intolérable!

And. Fr. eta zer egiten othe zuten hemen sorgin horiek?

Mar. zer ariko ziren? saltran.

And. Fr. ez sire ez horiek gu bezala ichilik egoteho onak.

Mar. Beira, beira, ama, berga bat luzeko zaria herrestan nola Teramaten....
 a! a! "Bédicule"

And. Fr. Hork trasteak!

And. Sr.

Mar.

Matusalenen amaren amatchik ibili
zaitarik ari sire naski!

And. Sr.

Moichen denborako soineko arunt horrekin
karrikarat atheratzea ez ahalgetzen ere!

Mar.

Flolakeroi etchetik atheratzea sebekatu
behar lizaiokete. Ahalkregarriak! "C'est
une véritable honte."

And. Sr.

Flakeroi etzaiote iburitzen dela heke
bezein "à la mode senik."

Mar.

Quelle pretention!

And. Sr.

Flaurra, hauke gustu gutiko emagtekiak!

Mar.

Utz ditagun, ama. "Illes sont vieux jeu
ces sonsons."

And. Sr.

Bai demuntreak ereman, babatzila
beren farfail gar guziakin!

Mar. zoin laster ganden mundu huntarik
andere gainaurra! zer zaitzu, ama?

And. Sr. Bai, alaba... ustegabean.

Mar. Hain bet betan! Harritzen nan^u guk
geihago jakin gabe nola hil zen...

And. Sr. zer uste duzu ba? eriotzeak atxeari
jogen duela sartu gabe?

Mar. "Cerois fis belas"! Hori badakigu.

And. Sr. Goazen, goazen alaba! Atso sorgin
hoekin, zer denora alferrik gantzakun!

Mar. "Je vous crois"
(joaten dire ama-alabak)

TX

Lojecha - Klara - Andere Frantcha
Marichiki

Andere gainaurra neekatoarekin agertzeho

aintzinean, ager tohiko alde bertzerat,
lasterka, zalarpartaka, oihuka, ikharatuak
bercha eta klara iragaiten sire-Berchala
beritz bertzealdetik Andere Frantcha
eta Harichiki elgarri sometotek loturik,
arro arro, ikaretan, itzulika, choroak ituri

Soer. Ai ai ai yauna, Klara, ai ai Andere
Yañaurra agertu zaiku.

Kl. Ai, bercha, Hurra Sa, hura bera,
goazen, ai, ai...

And. Sr. yauna yauna, ai... ai.. andere Yañaurra
ren arima... ikusi dut... heldu da.

Mar. Au secours!... au secours!... arima
arima herratu bat.. ai!... ai!

X

And. G. (Bachada eperrean, eskuestan egunkari bat)
ez bakarrik arima, gorphutza ere

hemen dut, eta orasunez bethea...
 Ni ihusi orduko jende guzia ihesi da
 g da haritzekorik!

Shiru emazteki mihi luze, ithurria
 sortu zuten nere hil berria eta
 udazkeneho ostok harat hurat
 airez aire batzin bezala, zabaldu dute
 herri guziat. Eta herritik Kainforat,
 Kagnetaraino....

Kat. Herriko berriez hola balin bada,
 zer gezurak ematen ahal dituzten
 Chinan, Parisen eta Espainian gertatzen
 diren gauzetaz!

And.g. Bai, zenbat tokietat zabalduko
 othe da gaur nere alegiazko hil
 herri hau?

Kat. Eta, anere, zenbatek erranen othe
 dute zure arimaren alde: Erreki
 sternam!

And. G. Othoitz egin, ez sakit, bainan Kalakatu
jabanek egin dute

Kat. A! hortan, etchehandrea, herri huntako
jendeek ez dute jarerik.

(Andere Frantcha eta Marichiki berritz ere
aika eta ohuka iragaiten dire)

And. G. Choroak! jendeek Kalakatu?

Kat. Bai, bai eta itsushi.

And. G. Ez geihago egin nante. Ylil nante,
hil. Bainan holako saltsik geihago
ez sortzeko hitz emaiten balantet,
atseginehin, guziari barba nezokete.

Kat. Ghoieri barba?

And. G. Bai, Katicha.

Kat. Zertako othe?

And. G. zer nahi duzu! Gile eta bizitzeko
atsagina eman Sautet eta.

Kat. Wik ez nezokete barka, Kalahari
zikhin horkieri.

And. G. zuek, zer egiten ziniokete ba, Katicha?

Kat. Wik! huna, etche kande, lepo zingur
retik hartu ta mihia erhotik moz-
tuko niokete.

And. G. gaudu ichelik emaztekoa! zuek nahi
duzun bezala egin behar baliz
mundu huntan, ahate mutua
bezain ichelik egon behar litezke
jende guziak.....

Glets